

Moramo pa reči, da bo težko najti koga, ki ne bi soglašal, da niso sredstva, ki jih sedaj vlagamo v kmetijstvo, še zadostna. Vsi soglašamo, da je naše kmetijstvo sposobno absorbirati tudi še večja sredstva. Gre pa za to, kako bomo izkoristili vsa ta sredstva, pa da bo to ne samo v interesu pospeševanja napredka kmetijstva in povečanja kmetijske proizvodnje, temveč prav tako v interesu socialistične preobrazbe vasi. Zdi se nam, da je v omenjenem uvodniku ta poslednji moment preveč zapostavljen. Točno je, da sredstva, namenjena kmetijstvu še niso zadostna, da so pred nami zelo velike naloge na področju melioracij, namakanj in sploh bonifikacije zemljišč ter na področju boja proti eroziji itd. Toda, tu je vprašanje, kakšne so naše objektivne materialne možnosti in ali ne bi povzročila dodelitev na primer ene milijarde več kmetijstvu na drugi strani obilno škodo.

To, kar je skupnost lahko izločila za kmetijstvo, je izločila v družbenem planu. Kar je mogla napraviti z angažiranjem dodatnih sredstev iz inozemstva, je napravila. Točno je, da za letošnje leto ni določena gradnja novih tovarn umetnih gnojil. V nesigurnost pa tu ni mogoče iti. Načrti so tu in kolikor bodo sredstva zagotovljena, bodo realizirani. Treba je pripomniti, da se navadno pozablja na izredno velika sredstva (letos so se dvignila od

lanskih 18.860 milijonov na 19.500 milijonov), ki jih investiramo v kmetijstvo v obliki regresa. Sredstva splošnega investicijskega sklada so bila povečana od 15,8 na 22,5 milijarde, znatno pa bodo povečani tudi okrajni in republiški skladi za investicije v kmetijstvu kakor tudi sredstva v skladih za pospeševanje kmetijstva. Skupna družbena sredstva za kmetijstvo znašajo okrog 70 milijard. Temeljno vprašanje sedaj je, kako izkoristiti razpoložljiva sredstva, da bi dosegli najugodnejše rezultate v najkrajšem času ne pozabljajoč pri tem, kar je razumljivo, niti na dolgoročne naloge. V tem sklopu je potrebno stvarno videti tudi to, ali so vsi veljavni instrumenti najprimernejši. Morda pa je še prej in še bolj treba videti, ali so pripravljene vsi činitelji, ki naj ta velika družbena sredstva uporabijo in angažirajo ob njih tudi maksimum lokalnih sredstev. Med temi činitelji so najvažnejši ljudski odbori, zadržne organizacije, kmetijske organizacije, od kmetijskih posestev do individualnih gospodarstev. Če bi začeli podrobneje raziskovati te činitelje, bi nedvomno odkrili še mnogo pomanjkljivosti. Sedaj je pred začetkom del čas, da se jih lotimo.

Pri tem je treba stalno imeti pred očmi to, da je najboljša pomoč delovnim ljudem objavljanje dejstev, kakršna so in postavljanje zahtev v okviru dejanskih možnosti naše države, in to postopoma in ne vse naenkrat. T. S.

Iz dela stanovanjskih zadrug

Število stanovanjskih zadrug znaša danes okrog 162, od tega jih je samo v Beogradu 55. Rezultati njihovega dela glede na številčno stanje niso zadovoljivi. So tudi take, ki niti doslej leto dni po svoji ustanovitvi niso uspeli zagotoviti potrebnih denarnih sredstev za participacijo (delež članov), niti ne bodo mogle v doglednem času tega doseči, da bi na tej osnovi dobile kredit iz sklada za stanovanjsko graditev. Višina odstotka za participacijo, ki so jo določili s svojimi odločbami okrajni ali občinski ljudski odbori in ki se giblje od 15 do 25 odstotkov kot pogoj za odobritev kredita, je vplivala na slabšo aktivnost stanovanjskih zadrug.

Vsa večja gospodarska podjetja so z malimi izjemami šla doslej za tem, da zgradijo stanovanja za svoje delavce in uslužbence iz svojih sredstev, uporabljajoč pri tem tudi kredit, kar je omejevalo možnosti širše graditve. Toda že sedaj imamo tudi take primere, da si nekatera podjetja prizadevajo, da bi del bremena prevzela tudi na uporabnike zgrajenih stanovanj. Tako je podjetje »Crvena zastava« v Kragujevcu dalo 20 milijonov dinarjev kot brezobrestno posojilo svojim delavcem in uslužbencem, ki so člani hranilnostanovanjske zadruge »Budučnost«, da bi vplačali potrebni znesek za participacijo, ko so dobili kredit. V tem primeru prevzamejo obveznosti za izplačilo dolga na sebe sami zadržniki — lastniki zgrajenih stanovanj. Tovarna težkih strojnih orodij v Železniku je dajala svojim delavcem in uslužbencem v stanovanjski zadruzi po 200.000 do 300.000 dinarjev na enega zadržnika, ki so z uporabo kredita zgradili stanovanja v zadržni režiji.

Na posvetovanju zastopnikov stanovanjskih zadrug, ki je bilo v Niški Banji,

so bili opisani zelo zanimivi rezultati iz dela nekaterih zadrug. Iz dosedanje prakse vidimo, da se stanovanjske zadruge razvijajo v dveh oblikah: stanovanjska zadruge v okviru podjetja ali ustanove — zaprtega tipa z omejenim številom zadržnikov (največ do 15) in hranilno-gradbene zadruge z neomejenim številom zadržnikov odprtega tipa. Število zadržnikov v teh zadrukah znaša tudi do 580. Med tema dvema tipoma zadrug je bistvena razlika.

Prvi tip nima nobenih svojih obratov za proizvodnjo gradbenega materiala, nima projektantske službe, prevoznih sredstev, ne zbira prihrankov, niti ne izvaja gradbenih del v svoji režiji.

Določeno število zadržnikov zagotovi s pomočjo podjetja ali ustanove potreben znesek za participacijo in na njegovi osnovi dobi kredit ter si z njim zgradi skupno ali individualne hiše z enim stanovanjem. Ko je poslopje dograjeno, ta zadruge ne gre v novo graditev, temveč se spremenijo v organ upravljanja zadruge, katere lastniki so zadržniki. Takih zadrug je bilo največ organiziranih, vendar je zelo malo takih, ki so se lotile gradnje stanovanj, ker niso uspeli zagotoviti sredstev.

Drugi tip zadrug je aktivnejši. Število teh zadrug je znatno manjše, okrog 16, imajo pa 65 do 580 zadržnikov. Njihova sredstva se gibljejo od 3,5 do 22 milijonov dinarjev. So odprtega tipa in je lahko vsak državljan njihov član. Število članov ni omejeno. Imajo svoje obrate za proizvodnjo gradbenega materiala, ustanavljajo tudi svoje mizarске delavnice, v katerih delajo lahko tudi zadržniki-mizarji v prostem času. Poslužujejo se tudi drugih uslug zadržnikov, obrtnih in projektantskih, ki jih zaračunajo po normi in obračunajo v korist računa deleža zadržnika. Kolikor zadržniki kolektivno opravljajo kakšna dela na zadržnih objektih, je to prostovoljno delo. Tudi vse delo zadržnikov pri organiza-

ciji delovišča, delo komisij za nakup materiala in celo nekateri administrativni posli se opravljajo na načelu prostovoljnosti. Parcele so zadruge dobile od občinskih ljudskih odborov v brezplačni užitek ali pa so izkoristile parcele, ki so bile last zadržnikov.

Z delom zadržnikov pri gradnji objekta ali proizvodnji materiala so te zadruge uspeli znatno zmanjšati lastno cenó graditve stanovanj. Gradbeno-hranilno stanovanjsko zadruge »Svoj dom« v Beogradu stane kvadraten meter stanovanjske površine 34 tisoč dinarjev. Ta zadruge ni mogla toliko izkoristiti delo svojih zadržnikov kakor zadruge v notranjosti, zato so njene cene najdražje. Hranilno-stanovanjsko zadruge »Budučnost« v Kragujevcu stane kvadraten meter zgrajene stanovanjske površine 25.000 dinarjev, Stanovanjsko-kreditno zadruge v Nišu 12.000 dinarjev, Stanovanjsko zadruge »Trudbenik« v Vranju 10.695, zadruge »Trudbenik« v Kraljevu 10.045 dinarjev itd. Če primerjamo te cene s cenami gradbenih podjetij, vidimo, da so nesorazmerno nižje.

Vse to kaže, da imajo stanovanjske zadruge znatne prednosti pri mobilizaciji in uporabi razpoložljivih virov sredstev posameznikov, in to ne samo denarnih, temveč tudi delovne sile in materiala, kar v znatni meri poveča skupna sredstva za stanovanjsko graditev. Če upoštevamo, da so člani stanovanjskih zadrug predvsem delavci in uslužbenci, mislim, da bi bilo koristno za še širšo mobilizacijo individualnih sredstev v stanovanjski graditvi, da občinski ljudski odbori, kjer tega še niso storili, znižajo odstotek deleža posameznikov od 25 odstotkov na 15 odstotkov tudi za stanovanjske zadruge, kakor je bito to napravljeno za ustanove in podjetja. I. Djoković

Pomanjkljivo sodelovanje javnih pravobranilstev in zavodov za socialno zavarovanje

Javna pravobranilstva šteti družbeno imovino in potemtakem tudi tisto, ki pripada zavodom za socialno zavarovanje. So pa primeri, da med organi pravobranilstev in zavodi za socialno zavarovanje ni dovolj sodelovanja. Tako znašajo na primer samo v LR Bosni in Hercegovini terjatve zavoda za socialno zavarovanje, ki bi morale biti že doslej zavarovane nad 57 milijonov dinarjev. Ali, v LR Makedoniji je samo od zasebnega sektorja neziterjanih obveznosti v znesku 58 milijonov dinarjev. Revizijsko inšpektorska služba v LR Hrvatski je ugotovila v razdobju od 1. januarja do 31. junija 1956, da dolguje 161 podjetij 89 milijonov dinarjev neplačanega prispevka za socialno zavarovanje.

Navedeni primeri kažejo nujnost tesnejšega sodelovanja, posebno po okrajih, med organi pravobranilstev in zavodov za socialno zavarovanje. Zavodi za socialno zavarovanje se morajo namreč z več iniciativno obračati in zahtevati pomoč od organov pravobranilstev zaradi zagotovitve in zaščite njihovih pravic in imovine. Prav tako bi morali tudi organi pravobranilstev še bolj kakor doslej pokreniti in podvzematii pravne ukrepe in postopke zaradi hitrejšega zavarovanja družbene imovine, ki je poverjena zavodom za socialno zavarovanje; da pomagajo s svojimi strokovnimi mnenji, predlogi, priporočili v sporih, ki jih začinjajo zavodi socialnega zavarovanja. S. J.